

Kamaszkorom idején láttam először *A bagdadi tolvaj* című filmet s igencsak megrémültem, amikor az éhenkórász meggondolatlanul jóindulatú, maflán naív Sabu kihúzza a tengerparton talált palack dugóját, s furcsa, forrongó ködként kitekeredett belőle a szellem, amely azután hatalmas emberarcot öltő lénné változott. Az óriás kárörvendő boldogsággal, fel- és kiszabadultan, addigi bezártsága miatt bosszúra éhesen röhögött, s megpróbálta eltaposni a „teremtőjét”. Sabu menekült, s az a mentő ötlete támadt, hogy a hiú szellemet rábírja: ismét köddé válva önként fekeredjék vissza a palackba. Sabu az eldobott dugót gyorsan a helyére tette, s az ártalmatlanná tett szellemmel alkudozni kezdett, feltételeket szabva újbóli szabadon engedéséhez.

Mindez a Magyar Demokrata Fórum lakiteleki megalakulása kapcsán jutott eszembe.

A magam részéről egyetértek a szervezet megalakulásával. Azzal is, hogy taglétszámának tízezerre növekedése után kongresszust hív össze, s majd a legkülönbözőbb helyi, valamint az eljövendő parlamenti választáson jelölteket állít. A szervezet nem párt, de úgy fog viselkedni, mintha az lenne. Jelöltjei és esetleg megválasztott képviselői azt a programot teszik magukévá és hangoztatják, amelyet az új szervezet kongresszusa elfogad. Ez így van rendjén. Valami vagy létezik és működik a saját törvényei szerint, vagy nem. Ha egy ilyen szervezet működve létezik és sokaknak tetsző programot készít, illetve hirdet, akkor a nem pártként működő szervezethez sokan akarnak tartozni. Tagként és kívülről támogató szavazóként.

A mi tengerpartunkon még jó néhány olyan palack található, amelyben ott forrong a ki tudja hány évtizede bedugaszolt szellem. Bármelyik is miért ne követelhetné — szóbeli garanciákat adva — a dugó eltávolítását? És a lehetőséget a fórummá szerveződéshez! A fórumok pedig azt követelhetnék, megfelelő taglétszám, tehát erőt, hatalmat jelentő tömegbázis alapján, hogy pártnak nevezzék őket, s úgy is viselkedhessenek. A következő parlamenti választásokig elegendő idő áll a Magyar Demokrata Fórum, illetve a közben létrejövő fórumok rendelkezésére, hogy akár „csupán” fórumokként, akár közösen fellépő pártként magában a törvényhozásban jussanak hatalomhoz.

ASPERJÁN GYÖRGY:

Ki fogja a palac-

íme, a recept egy magyarországi szocialista pluralizmushoz.

★

En a jelenlegi helyzetben egyetértek a szocialista pluralizmusnak ezzel a formájával, ama népi bölcsesség indíttatására, hogy „Lásd, uramisten, mire megyünk többen!”

Ha ilyen nagy bennem a megértés, miért írom le mindezt?

A bagdadi tolvajban láttam a palackot fogó, a dugót kihúzó kezét. Sőt, a szellem második szabadulása előtt fültánúja lehettem a megállapodásnak is, tehát annak, hogy a testet öltőnek ki diktálja a feltételeket. Sabu ugyanis gyorsan megbizonyosodott arról, hogy a szellem nem lesz szolgálga, legfeljebb a valamiért valamit alapján szolgáltatokat tesz — egy ideig. Most nem látom a palackot fogó kezét, de időnként olyan furcsa képzetem van, hogy többen is markolják. Mintha civódás is volna a dugó kihúzása körül. Úgy tűnik fel, mintha a palack mellett bábáskodók abban reménykednének, hogy a szabaduló csak annak kívánságát teljesíti, aki a dugót kirántja.

Széttekintve a világban, s látva a pluralista országokat, azt tapasztalja az ember, hogy a pluralizmus alapvetően két pólusú: egyik oldalon a többféle pártból (csoportból) összetevődő, de egy (kompromisszumok árán) meghatározó erővel bíró kormányzó párt áll, vele szemben a másik oldalon a többféle pártból (csoportból) összerakódó, hol egyetértő, hol egymással marakodó ellenzék. Ez a fajta pluralizmus magában foglalja azt a természetesnek vett lehetőséget — más-különböben nem lenne értelme —, hogy az ellenzékéből lehet kor-

mányzó hatalom, a kormányzó párt pedig visszaszorulhat ellenzékbe. Nálunk most, a fórumok szerveződése idején a kormányzó párt szocialista pluralizmusról beszél. A jelző azt érzékelteti, hogy van egy polgári pluralizmus is. Ha elfogadjuk ezt a jelzős szerkezetet, akkor azt mondhatjuk: tökéletesen világos, mit jelent a polgári pluralizmus, ha éppen arra járunk, látjuk mindennapi, olykor nagyon kemény vitákból, szélsőséges politikai érvekből, más-kor véresen komoly tettekből álló gyakorlatát. Mindaddig a szocialista pluralizmusról beszélni sem volt ildomos. Ha egyáltalán, akkor most alakulhat, keresi testöltési lehetőségeit. De vajh, mit fog jelenteni a valóságban?!

A tartalmát hivatalosan úgy képzelik, hogy a fórumok — jobb híján nevezzük így a megalakuló szervezeteket — tagjai elmondhatják véleményüket, tompítottabban vagy keményebben, a hivatalos sajtóban, a hivatalosan engedélyezett összejöveleteken. A vízlépcsőről, a környezeti ártalmakról, bizonyos gazdálkodási gondokról. A hivatalostól eltérő véleményükkel tehát segítik a hatalom lévoiket, hogy — esetleg gondok között — hatalmon maradhassanak, és immár egy másként gondolkodás (politizálás) aspektusából bírált politikájukat, itt-ott igazítva rajta, tovább vihessék, többé-kevésbé figyelve a valóságra is. A mostani, a megfogalmazásokban áhított pluralizmus nem jelentene mást, mint a másként gondolkodók saját sajtóorgánumok nélküli, cenzurázottan szabad véleménynyilvánítását, amivel a szocialistának nevezett pluralizmus el is érkezne szocialista gátjaihoz.

Feltételezésem szerint a palackot markoló kezek közül néme-